

תלתן דו-גוני חד-שנתי הגדל בקרקעות קלות במישור

החוף (אפריל 2022)

כתבה ערגה אלוני

פתיח: **תלתן דו-גוני** *Trifolium dichroanthum* הוא עשבוני חד-שנתי הגדל בקרקעות קלות. העלה מורכב תלתני בבסיס ציר העלה שני עלי חפה. התפרחת דמוית קונוס עמוסת פרחים פרפרניים. הגביע מאוחה בעל 5 שינים ארוכות. לפרחים בתפרחת שני צבעים פרחים בוגרים ארגמניים ופרחים צעירים לבנים. האבקה ע"י חרקים הפרי תרמיל המוגן בגביע והוא יחידת התפוצה.

תלתן דו-גוני (בשמו הקודם ת. צר עלים), הוא עשב חד-שנתי זקוף בגובה 10-50 ס"מ (Zohary M. 1966) המשתייך למשפחת הקטניות,

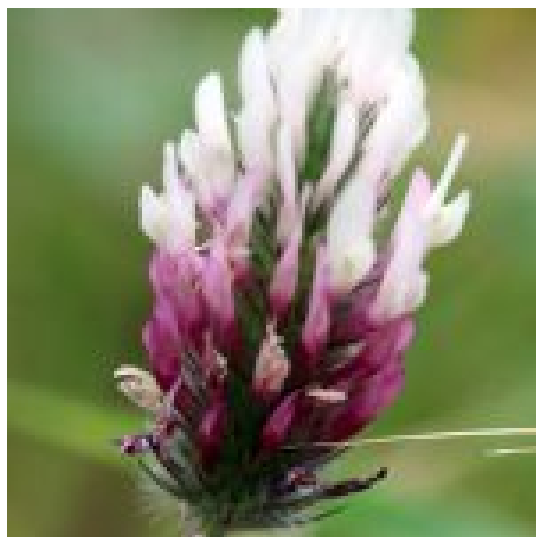
שורש הצמח מסועף מאופיין בהמצאות פקעיות לאורכו בהן חיים בסימביוזה עם הצמח חיידקי *Rhizobium*. ביחסי הגומלין בין שני המינים הופך חנקן אטמוספרי שלא זמין לצמחים לזמין. החיידקים בעזרת תרכובות חלבון קושרות אליהן חמצן ומרחיקות אותו מהניטרוגן ובכך מתאפשרת קשירת חנקן שהוא זמין לצמח (בר-ניר 2016). בנוסף, לאחר מות הצמח חיידקי ה-*Rhizobia* שנותרים בקרקע מעשירים אותה בכמות של ב-50 ק"ג חנקן לדונם בשנה והם מקלים על חקלאים החוסכים מהם דישון מלאכותי בתרכובות חנקן.

לצמח מספר גבעולים זקופים, דקים שאינם מסתעפים. העלה מורכב תלתני, בחלק התחתון מסורגים על הגבעול ונגדיים קרוב לתפרחת. ציר העלה ארוך (כ-2-6 ס"מ) בעל שעירות דלילה, בבסיסו 2 עלי לואי בהירים מחודדים בראשם, מעוטרים עורקים ירוקים. בראשו יושבים 3 עלעלים חסרי פטוטרות. העלעלים מוארכים (1-3 ס"מ) וצרים, מעט שעירים בקצה העלעל השפה משוננת (פינברון-דותן, דנין, 1991).

תלתן דו-גוני מימין: איור הצמח (המקור Zohary 1966). באמצע: חלקי הצמח- העלה מורכב תלתני. במפרק, במקום חיבורו לגבעול 2 עלי חפה. התפרחת מוארכת קונית. צילמה ערגה אלוני ©

התפרחת דמוית קונוס מסיימת ענף, אורכה כ-6 ס"מ, מרובת פרחים הפרחים (גודל פרח כ-1 ס"מ) פרפרניים דו-מיניים בעלי צוף, הפונים כולם אל היקף התפרחת וחושפים את הדרם. מאופיינים בשני צבעים: פרחים בוגרים ארגמניים ופרחים צעירים לבנים. הגביע דמוי פעמון ירוק חום שער מורכב מ-5 עלים מאוחים בבסיסם בעלי 5 שיניים מוארכות ונראים בין הפרחים. הכותרת בת 5 עלים: המפרש מוארך מורחב במרכזו ומתחדד בראשו. המשוטים צרים והסירה חופנת בתוכה את אברי המין. האבקנים 10: 9 מהם זיריהם מאוחים לצינור, אבקן אחד חופשי לרוב עקר. צלקות האבקנים חופשיות. השחלה עילית עשויה עלה שחלה אחד.

תלתן דו-גוני, מימין: תפרחת דו-גונית. בבסיס פרחים בוגרים ואחדים שנשרו, למעלה פרחים צעירים. באמצע: כתם פריחה. משמאל: תלתן פלישתי שגם לו תפרחת דו גונית צילמה ערנה אלוני ©

האבקת הפרחים נעשית ע"י חרקים. עם חנטת הפרי נושרים שרידי הכותרת. הפרי תרמיל זעיר שאינו נפתח חבוי בגביע, בן זרע אחד. יחידת התפוצה היא הגביע והתרמיל נושא הזרע.

הצמח פורח בחודשים מרץ-מאי. תלתן הדומה לו בפרחיו שהם בעלי אותם צבעים הוא **תלתן פלישתי**. הוא שונה **מת. דו-גוני** בקרקפת מעוגלת ושרידי פרחים שלא נושרים. שני המינים מאכלסים לעיתים בקרבה אלה לאלה, בתי הגידול במישור החוף בהן קרקעות קלות מאוררת עשירות בחול. הם יוצרים כתמי פריחה צפופה מרשימה בצבעיה. גדל בארץ בעמק עכו, בשרון, פלשת, ומערב הנגב. תפוצתו בעולם במזרח ארצות מזרח הים התיכון: בחצי האי סיני, ירדן, סוריה ולבנון.

ספרות

זהרי מ. 1978. כל עולם הצמחים עם עובד.

פינברון-דותן נ. דנין א. 1991. המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל כנה ירושלים.

Zohary M. 1966. Flora Palaestina The Israel Academy of Sciences and
.humanities Jerusalem vol.2 p 180

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: אלוני ע 2022 **תלתן דו-גוני** חד-שנתי הגדל בקרקעות קלות במישור החוף
(אפריל 2022) פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 8.

[תלתן דו-גוני חד-שנתי הגדל בקרקעות קלות במישור החוף \(אפריל 2022\)](#)
